

Miroslav Števík
(Muzeum Spisza w Spiskiej Nowej Wsi)

Terra Szék. Terra Sulza. K pôvodu názvu obce Hozelec a močaristého územia medzi Gánovcami a Hôrkou na Spiši

Venujem pamiatke znamenitého českého jazykovedca –
profesora Vladimíra Šmilauera (1895 – 1983)

ABSTRAKT: Autor príspevku na základe výskumu archívnych prameňov určil pôvod a význam niektorých prírodných a sídliskových názvov, ktoré sa v minulosti vyskytovali v priestore močaristých území na Spiši. V multietnickom prostredí regiónu sa močaristé plochy zaznamenávali slovenskými výrazmi *slatina/luh*, maďarským pojmom *szék* či nemeckými slovami *Sulza/Sulz*. Uvedené pojmy sa v stredoveku stali základom pomenovania viacerých vodných tokov, území i sídiel na Spiši.

SŁOWA KLUCZOWE: Slovensko, Spiš, Hozelec, močaristé územia, historická jazykoveda, historická geografia, stredovek.

Keď v roku 1932 analyzoval legendárny český jazykovedec profesor Vladimír Šmilauer listinu Bela IV. z roku 1248, ktorou panovník vyjadril súhlas s predajom akejsi zeme ležiacej na území *Gulz (terram in Gulz sitam)* Pirinovi¹, nazval pojem *Gulz* záhadným². Na spomínanej zemi sa vyvinuli Primovce (dnes časť Hôrky)³. V roku 2005 sa autor tohto príspevku pokúsil vysvetliť predmetný pojem ako

¹ *Codex diplomaticus et epistolaris Slovaciae* (ďalej: CDSI), 2, (ed.): R. Marsina, Bratislava 1987, s. 202, nr. 289.

² V. Šmilauer, *Osídlení a národnosti Spiše*. In: Bratislava, IX, 1935, s. 162.

³ CDSI, 2, s. 202, nr. 289. Porovnaj s interpretáciou J. Endrődi, *Od prvej písomnej zmienky do roku 1526*. In: B. Malovcová a kol.: *Hôrka. Minulosť a súčasnosť kopijníckych obcí*. Hôrka 2014, s. 57–59.

územie kyslých prameňov, resp. od pojmu kysel⁴. V roku 2019 počas výskumu archívnych prameňov sa podarilo zistiť, že Hozelec sa v roku 1295 zaznamenal pojmom *Sulza* a v zozname spišských farností, ktorý bol vyhotovený v roku 1541⁵, v podobe *Sulta*⁶. Kľúčová je v tomto smere listina z roku 1295, potvrdená v roku 1306 a prepísaná v roku 1330. Spišská kapitula 5. V. 1330 prepísala na prosbu *Gerarda* a jeho synov z *Chan* listinu spišského opáta Jána a konventu Panny Márie na Spiši z roku 1306, ktorou menovaný opát potvrdil svoju vlastnú listinu z roku 1295 vo veci majetkovej časti *comesa Menharda de Pulza* a jeho synov⁷. Magda Feňarová prepísala sídlo *Menharda* v podobe *de Pulza* a spolu so sídlom *Chan* ich neidentifikovala⁸. Na základe štúdia originálu⁹ sme dospeli k záveru, že lokalitu, z ktorej pochádzal *Menhard*, treba čítať ako *de Sulza*. Vo vydaniach týchto prameňov v Maďarsku bol pojem *Sulza* z listiny z roku 1306 síce správne prepísaný, ale nie identifikovaný¹⁰. O určenie názvov *Chan* a *Sulza* sa pokúsili autori, ktorí spracovali listinu z roku 1330. Pojem *Sulza* spojili podmienčne (s otáznikom) so spišskou obcou Zalužany¹¹. Lokalitu *Chan* spojili s Nemešanmi¹². Identifikácie oboch spomínaných lokalít nie sú správne. V skutočnosti sa názov sídla *Sulza* týkal Hozelca a *Chan* Gánoviec. V listine z roku 1317, ktorá sa týkala predaja istej zeme pri Filiciach (dnes časť Gánoviec) a Stojanoch (zaniknutá stredoveká osada na území Popradu), vystupujú ako svedkovia synovia nebohého *Menharda* z Hozelca (*Helbrandus et Menardus filii quondam Menhardi de Sceck*)¹³. Synovia *Gerardus*-a – *Conczmannus*

⁴ M. Števík, *Z dejín osídlenia a verejnej správy stredovekého Spiša*. Stará Ľubovňa 2005, s. 49.

⁵ Prameň bude spracovaný v samostatnej štúdií.

⁶ Lyceálna knižnica Kežmarok, *Matricula Molleriana*, č. 77, fol. 257 (ďalej: *Matricula*).

⁷ M. Feňarová, *Spišské prepošstvo. Stredoveké listiny 1248-1526*. Bratislava 1964, s. 29, č. 47. V. Sedlák (ed.): *Regesta diplomatica nec non epistolaria Slovaciae I*. Bratislava 1980, nr. 444, s. 205 (ďalej: RDSI). Autor registára lokalitu *de Sulza* neurčil. Pozri RDSI 1, s. 639.

⁸ M. Feňarová, c. d., index.

⁹ Magyar Országos Levéltár Budapest, (ďalej: MOL) DI 264160.

¹⁰ G. Kristó (ed.): *Anjou-kori oklevéltár. Documenta res Hungaricas tempore regum Andegavensium illustrantia II (1306-1310)*. Budapest 1992, s. 52, č. 105, 588.

¹¹ T. Almási, T. Köfalvi (eds.): *Anjou-kori oklevéltár. Documenta res Hungaricas tempore regum Andegavensium illustrantia XIV (1330)*. Budapest 2004, s. 332, nr. 579, s. 479.

¹² T. Almási, T. Köfalvi (eds.): *Anjou-kori oklevéltár. Documenta res Hungaricas tempore regum Andegavensium illustrantia XIV (1330)*. Budapest 2004, s. 394, 456.

¹³ MOL DF 262673; V. Sedlák (ed.): *Regesta diplomatica nec non epistolaria Slovaciae 2*. Bratislava 1987, s. 129, nr. 261; Preklad listiny publikoval J. Endrődi: *Gánovce a Filice v stredoveku*. In: B. Malovcová a kol.: *Gánovce. Filice*. Gánovce 2017, s. 82–83; M. Števík, *Stredoveké dejiny Hozelca (13. storočie – 1526)*. In: M. Hudák, M. Števík (zost.): *Hozelec*. Hozelec 2018, s. 80.

a *Gothsalcus* zasa vystupujú v dokumente z roku 1320, ktorý sa týkal istého zálohu v Hozelci (*Scek Mediocri*)¹⁴. Z uvedeného je zrejmé, že *Gerardus* a jeho synovia *Gochalkus* a *Kunchmannus* z *Chan*, spomínaní v listine z roku 1330¹⁵, pochádzali z Gánoviec a *Menhard de Sulza* z Hozelca. Dokument, obsahujúci vzácne údaje z rokov 1295, 1306 a 1330¹⁶ k dejinám Hozelca i Gánoviec nebol dosiaľ, ani pri tvorbe monografií¹⁷, využitý, pričom významným spôsobom obohacuje poznanie najstarších dejín týchto sídiel. Uvedené zistenia výrazne rozšírili interpretačné možnosti pôvodu názvu nielen obce Hozelec. Na tomto mieste je potrebné poznamenať, že viaceré močaristé územia na Spiši v období stredoveku nadobudli maďarské pomenovanie *szék* vo význame bažina, močaristé miesto. Správne na to upozornil v roku 1993 archeológ František Javorský¹⁸. S uvedeným pojmom sa stretáme napríklad v roku 1298, keď panovník Ondrej III. podaroval Jánovi, synovi Mikuláša, zem *in Zeek* (zem v *szék*)¹⁹. Na tomto území sa vyvinuli Baldovce²⁰, obec s výskytom minerálnych vôd ležiaca západne od Spišského Podhradia. Keď sa v roku 1314 táto zem, resp. dedina stala predmetom predaja, zaznamenaná bola pod maďarským názvom *terra Vyfoluzek* v zmysle zem Nová dedina *szék* (močiar, bažina)²¹. Tu je potrebné poznamenať, že obec, ktorá sa

¹⁴ RDSI 2, nr. 570, s. 262; M. Števík, c. d. (2018), s. 80.

¹⁵ T. Almási, Köfalvi T. (eds.): *Anjou-kori oklevéltár. Documenta res Hungaricas tempore regum Andegavensium illustrantia XIV (1330)*. Budapest – Szeged 2004, s. 394, 456.

¹⁶ MOL, DI 264160.

¹⁷ J. Endrődi k dejinám Gánoviec uvádza najstaršie dokumenty z rokov 1317 a 1346 (J. Endrődi, c. d. (2017), s. 82-84). M. Števík k dejinám Hozelca uvádza najstaršie dokumenty z rokov 1280, 1320 a 1322 (M. Števík, c. d., (2018), s. 75–83).

¹⁸ F. Javorský, *Kronika písaná v zemi*. In: F. Žifčák (ed.): *Kronika mesta Spišské Podhradie slovom a obrazom*. Doplnené druhé vydanie. Košice 2011, s. 11.

¹⁹ G. Wenzel (ed.): *Árpádkori új okmánytár*, vol. 12. Budapest 1874, s. 622, nr. 495.

²⁰ M. Števík, c. d. (2005), s. 49.

²¹ RDSI 1, nr. 1256, s. 532; nr. 1257, s. 533; V. Rábik, *Spišský župan Bald(uin) (1290–1301) a spoločenské pomery na Spiši za vlády posledného Arpádovca*. In: *Studia archeologica Slovaca mediaevalia*, V, 2006, s. 37. Autor nesprávne uviedol, že Baldovce boli v roku 1522 spustnutým sídlom s názvom „*predii Baldorf*” (MOL, DI 69 25). V skutočnosti sa záznam týkal Novej Lesnej. Ide o nepresný záznam pomenovania *Waldorf* (M. Števík, *Pustnutie a zánik písomne doložených sídiel v stredoveku a začiatkom novoveku na hornom Spiši (povodie Popradu a Dunajca)*. In: M. Števík (ed.): *Spiš v 12. a 13. storočí*. Stará Ľubovňa 2011, s. 125). *Praedium Waldorf* sa spomína spoločne so susednými obcami – Veľkou Lomnicou a Huncovcami, čo jednoznačne dokladá jeho stotožnenie s Novou Lesnou. Baldovce existovali aj na začiatku 16. storočia. V obci *Baldowecz* boli v roku 1529 zdanené dve porty (M. Števík, *Najstaršie zachované portálne súpisy Spiša z prvej tretiny 16. storočia*. In: M. Števík (ed.): *K dejinám Podolínca a novovekého Spiša*. Stará Ľubovňa 2006, 130).

vyvinula za spomínaným močaristým územím, dnešné Nemešany, sa pôvodne nazývala *villa Salasan* (1249) – Zalužany²², teda dedina za luhami²³. Pojem *luh* má význam aj vlhký terén pri rieke, resp. vlhký les²⁴, resp. luža ako kaluž, bažina²⁵. V roku 1358 sa potok pretekajúci obcou Hrišovce, ktorý sa v súčasnosti nazýva Slatvinka, uvádzal v podobe *Zeekpatak*²⁶. Obec Slatvina sa názvom *Zeek* spomína v roku 1311²⁷, v roku 1598 ako *Slatwyna*²⁸. Súvislosť medzi maďarským pojmom *szék* a slovenským výrazom *slatvina* nie je na tomto mieste uvádzaná náhodne. Pojem *slatina* charakterizuje „močaristú plochu“. Vychádza z praslovanského výrazu *solt-ina* ako ododenina praslovanského výrazu *soltb*, ktorý je odvodzovaný od praslovanského pojmu *solb*. V ruskom dialekte sa pojmom *solot* pomenúva močiar. Starosloviensky pojem pre slanú, močaristú pôdu znie *Slatina*²⁹. Rovnako pomenovania vodných tokov, ktoré pretekajú močaristým územím s výskytom minerálnych prameňov medzi Hôrkou a Gánovcami či v okolí Baldoviec charakterizujú vlastnosti týchto vôd v zmysle šťava (z praslovanského výrazu *sbčava*), voda s kyslou chuťou³⁰. Dnešný Klčovský potok, tečúci cez Baldovce je v roku 1249 doložený pojmom *Cheunuk*³¹ a v roku 1322 v podobe *Scheunik*³². Pasienok pri Baldovciach sa v roku 1339 spomína pod názvom *Chewnik*³³. Potok pretekajúci južne od Hozelca i Hôrky, dnes nazývaný Gánovský, sa v roku 1256 zaznamenal v podobe *Seunek*³⁴.

Vráťme sa k okoliu Primoviec (dnes na území Hôrky), ktoré sa mali v roku 1248 vyvinúť na zemi *Gulz*. Keď v roku 1349 vyhotovil testament farár Kostola sv. Ladislava v Spišskom Štvrtku *Volmar*, obyvateľov Kostola sv. Ondreja (dnes

²² CDSI 2, s. 229, nr. 329; M. Števík, *Stredoveká zaniknutá osada na Spiši (Zalužany)?* In: M. Števík (ed.): *K dejinám Podolínce a novovekého Spiša*. Stará Ľubovňa 2006, s. 107.

²³ B. Polla, *Stredoveká zaniknutá osada na Spiši (Zalužany)*. Bratislava 1962, s. 152.

²⁴ Ľ. Králik, c. d., s. 335.

²⁵ V. Šmilauer, c. d. (1932), s. 470.

²⁶ I. Nagy (ed.): *Codex diplomaticus patrius*, VII. Budapest 1880, s. 452; M. Števík, c. d. (2005), s. 50.

²⁷ J. Bárdossy (ed.): *Supplementum analectorum terrae Scepusiensis*. Leutschoviae 1802, s. 142.

²⁸ MOL, Conscriptioes portarum, E 158, fol. 274.

²⁹ Ľ. Králik, *Stručný etymologický slovník slovenčiny*. Bratislava 2016, s. 537. Obdobná argumentácia V. Šmilauer, *Vodopis starého Slovenska*. Praha 1932, s. 469.

³⁰ Ľ. Králik, c. d., s. 592–593.

³¹ CDSI 2, s. 230, nr. 329.

³² M. Feňarová, c. d., nr. 35.

³³ M. Feňarová, c. d., nr. 59.

³⁴ CDSI 2, s. 362, nr. 522.

na území obce Hôrka) označil ako *populi de Sulta*³⁵/*Gulta*³⁶ *apud Sanctum Andream*. Konkrétne mal dokument na mysli akiste vtedajších obyvateľov sídiel v okolí Kostola sv. Ondreja (Sv. Ondrej, Kišovce, Hôrka, Komárovce, Primovce a Miklušovce). Oblasť medzi Gánovcami a Hôrkou (medzi ktorými leží aj Hozelec) je známa akumuláciou minerálnych vôd³⁷. Keď sa v roku 1270 v susedstve Primoviec spomínala dedina Komárovce, ležala na území nazvanom *szék* (*Comarfolua in Seek*)³⁸. V roku 1256 podaroval Belo IV. Filovi, Filovmu synovi, zem troch jutár *in Sceek*³⁹. Na tomto území vznikli Filice (dnes súčasť Gánoviec).

Obec Hozelec sa po roku 1280 vyvinula na zemi, majetku, nazývanom *possessio Seek*⁴⁰. V predmetnom dokumente, ohraničení tohto majetku sa pojem *szék* použil jednak na pomenovanie majetku (*Possessio Seek*), zeme (*terra Zek*), ako aj vody vyvierajúcej z travertínovej kopy (*aqua Zek*)⁴¹. Prvá písomná zmienka o Hozelci sa zachovala z roku 1294 v podobe *Zeyk*⁴², druhá z roku 1295 v podobe *Sulza*⁴³. Počas stredoveku sa obec pomenúvala výrazmi: *Mediocris Sceek* (1322)⁴⁴, *Felzeck* (1366)⁴⁵, *Hozulcz* (1429)⁴⁶, *Hozelcz* (1506)⁴⁷, *Hosulzt* (1520)⁴⁸. V druhej

³⁵ MOL, DL 1029. Porovnaj J. Endrödi, c. d., s. 236–237. Ján Endrödi formu zápisu *Sulta* neuvádza.

³⁶ MOL, DF 272916. Porovnaj J. Endrödi, c. d., s. 236–237.

³⁷ S. Hanigovská, L. Pixová, K. Verčimáková, *Uhlčité minerálne vody Východného Slovenska a možnosti ich využitia*. In: *Acta Montanistica Slovaca*, roč. 13, 2008, č. 2, s. 262.

³⁸ MOL, DI 26733; J. Endrödi, c. d., s. 71.

³⁹ CDSI 2, s. 362, nr. 522.

⁴⁰ MOL, DL 70452; M. Števík, *Stredoveké dejiny Hozelca*. In: M. Hudák, M. Števík (zost.): *Hozelec*. Hozelec 2018, s. 75.

⁴¹ M. Števík, c. d. (2018), s. 76.

⁴² J. Vencko, *Dejiny štiavnického opátstva na Spiši*. Ružomberok 1927, s. 319. Za prvú písomnú zmienku o Hozelci určil rok 1294 autor tohto príspevku.

⁴³ MOL, DI 264160. Za druhú písomnú zmienku o Hozelci určil rok 1295 autor tohto príspevku.

⁴⁴ V. Sedlák (ed.): RDSI 2, nr. 802.

⁴⁵ G. Fejér (ed.): *Codex diplomaticus Hungariae ecclesiasticus ac civilis*. Tom IX, vol. 3. Budae 1834, s. 630.

⁴⁶ MOL, DI 75022; B. Iványi, *A márkusfalvi Máriássy család levéltára 1243-1803*. I. In: *Különlenyomat a Közlemények Szepes vármegyé multjából*. Lőcse 1917, s. 128; M. Števík, c. d. (2018), s. 89.

⁴⁷ MOL, DI 22562.

⁴⁸ *Matricula*, č. 77, fol. 5–8; M. Števík, *K dejinám stredovekých farností na Spiši*. In: *Z minulosti Spiša*, XXIV, 2016, s. 25.

treťine 16. storočia (1541), ako už bolo uvedené, je zaznamenaná v podobe *Sulta*⁴⁹. Z uvedeného vyplýva, že močaristé územia na Spiši sa pomenúvali maďarským výrazom *szék*⁵⁰. Maďarský pojem *szék*, resp. *szik* vo význame bažina spomína už Vladimír Šmilauer v roku 1932⁵¹. Ján Endrődi uvádza záznam z roku 1316, v ktorom sa zaznamenávajú *palludes, que vulgariter sech vocatur* – močiare, bariny, ktoré sú ľudovo zvané *sech*⁵². Ako v týchto súvislostiach interpretovať záznamy vzťahujúce sa na Hozelec či okolie Hôrky – *Gulz* (1248), *Sulza* (1295), *Sulta*, *Gul-ta* (1349), *(Ho)zulcz* (1429), *(Ho)zelcz* (1506), *(Ho)sulzt* (1520), *Sulta* (1541)? Zdá sa, že odpoveď treba hľadať v nemeckom výraze *Sülze*, resp. *Sulz*, ktorý má pôvod v starej hornonemčine v podobe *sulza* vo význame slaná voda (*Salzwasser*)⁵³, resp. v pojme strednej hornonemčiny v podobe *sulze* vo význame soľanka (*Salzlache*), bahno, močiar (*Schlamm*)⁵⁴. Pojem *die Sülze* sa v súčasnej nemčine používa aj v zmysle soľanka, resp. slaná minerálna voda. Argumentáciu ohľadom výrazu *sulza* podporuje okrem iného existencia rovnomenných sídiel v Nemecku (*Sulza*, *Bad Sulza*)⁵⁵. V mestečku (*Bad*) *Sulza* sa vyskytujú horúce pramene, resp. slané kúpele⁵⁶.

Z uvedeného vyplýva, že pojmy *szék* – *slatina* – *sulza/sulze* – *luh/luža* – *štiavnik* sa v minulosti nevyskytovali na močaristých územiach s minerálnymi prameňmi náhodne. V multietnickom prostredí Spiša nebolo nič nezvyčajné, že sa významovo súvisiace pojmy zaznamenávali v latinských dokumentoch v slovenskom, maďarskom či nemeckom jazyku. Základ pomenovania Hozelca či okolia Hôrky (*sulza/sulze*) je rovnaký, ako tomu bolo v prípade pomenovania obce Slatvina. Teda tieto výrazy pomenúvali močaristé, bahnité plochy s výskytom minerálnych vôd. V prípade Hozelca a okolia Hôrky sa použil nemecký výraz *sulza*, v prípade Slatviny slovenský výraz *slat(v)ina*. Popri nemeckom a sloven-

⁴⁹ *Matricula*, č. 77, fol. 257.

⁵⁰ F. Javorský, c. d., s. 11.

⁵¹ V. Šmilauer, c. d., s. 470.

⁵² MOL, D1 68778; J. Endrődi, c. d. (2017), s. 79.

⁵³ T. Starck, J. C. Wells, *Althochdeutsches Glossenwörterbuch (einschließlich des von Taylor Starck begonnenen Glossenindexes)*. Heidelberg (1972 -) 1990, s. 606; Wolf-Armin Frhr. v. Reitzenstein: *Lexikon Schwäbischer Ortsnamen*. Herkunft und Bedeutung. München 2013, s. 368.

⁵⁴ *Wörterbuch der mittelhochdeutschen Urkundesprache*, s. 1689; Wolf-Armin Frhr. v. Reitzenstein: c. d., 368.

⁵⁵ <<https://www.de.wikipedia.org/wiki/Sulza>; <https://pl.wikipedia.org/wiki/Bad_Sulza>

⁵⁶ <https://www.pl.wikipedia.org/wiki/Bad_Sulza>

skom pojme sa alternatívne uvádzalo na pomenovanie spomínaných území slovo maďarského pôvodu v podobe *szék*.

Pokiaľ ide o prvú časť názvu Hozelca (*Ho*), je veľmi pravdepodobné, že má rovnaký či obdobný význam, aký sa používal pri pomenovaní obce v maďarskom (*fel*) či latinskom jazyku (*mediocris*) – polovičný, stredný, prostredný. Uvedené pomenovanie by malo z pohľadu polohy Hozelca (medzi Gánovcami a Hôrkou), teda v strednej časti predmetného močaristého územia s výskytom minerálnych prameňov, svoje opodstatnenie.

Záverom možno zhrnúť, že na pomenovanie močaristého územia s výskytom minerálnych vôd tiahnuceho sa od Filíc (Gánoviec) cez Hozelec až po Komárovce (Hôrku) sa v minulosti používal maďarský výraz *szék*, ako aj nemecké slovo *sulza* rovnako, ako tomu bolo v prípade slovenského výrazu *slatvina*, ktoré sa zasa uplatnilo pri názve obce Slatvina. V prípade močiarov v okolí Baldoviec sa slovenský výraz *luh/luža* použil pri pomenovaní dediny Zalužany (dnešné Nemešany), ležiacej z pohľadu Spišského Podhradia za luhami.

Summary

Terra Szék. Terra Sulza. On the Origin of the Names of the Village of Hozelec and the Swamp between Gánovce and Hôrka in Spiš

On the basis of the studied archival sources the author explains the origins and meaning of place names and names of settlements that appeared in the past in the wet and marshy areas of Spiš. In the multiethnic environment of the region these areas were named using the Slovak words *slatina/luh*, the Hungarian term *szék* or German words *Sulza/Sulz*. The foregoing terms provided grounds for the formation of names of many watercourses, territories and human settlements in Spiš.

KEYWORDS: Slovakia, Spiš, Hozelec, swamp areas, toponymy, historical geography, Middle Ages.

Bibliografia

Žródła drukowane

- Anjou-kori oklevéltár. Documenta res Hungaricas tempore regum Andegavensium illustrantia II (1306–1310)*, (ed.): Kristó G., Budapest 1992.
- Anjou-kori oklevéltár. Documenta res Hungaricas tempore regum Andegavensium illustrantia XIV (1330)*, (ed.): Almási T., Köfalvi T., Budapest 2004.
- Árpadkori új okmánytár*, (ed.): Wenzel G., vol. 12. Budapest 1874.
- Codex diplomaticus et epistolaris Slovaciae*, 2, (ed.): R. Marsina, Bratislava 1987, s. 202, nr 289.
- Codex diplomaticus Hungariae ecclesiasticus ac civilis*. Tom IX, vol. 3, (ed.): Fejér G., Budae 1834.
- Codex diplomaticus patrius*, VII, (ed.): Nagy I., Budapest 1880.
- Regesta diplomatica nec non epistolaria Slovaciae I*, (ed.): Sedlák V., Bratislava 1980.
- Supplementum analectorum terrae Scepusiensis*, (ed.): Bárdossy J., Leutschoviae 1802.

Literatura

- Endrődi J., *Od prvej písomnej zmienky do roku 1526*. In: B. Malovcová a kol.: *Hôrka. Minulosť a súčasnosť kopijníckych obcí*. Hôrka 2014.
- Endrődi J.: *Gánovce a Filice v stredoveku*. In: Malovcová B. a kol.: *Gánovce. Filice*. Gánovce 2017, s. 82–83.
- Feňarová M., *Spišské prepošstvo. Stredoveké listiny 1248–1526*. Bratislava 1964.
- Hanigovská S., Pixová L., Verčimáková K., *Uhličité minerálne vody Východného Slovenska a možnosti ich využitia*. In: *Acta Montanistica Slovaca*, roč. 13, 2008, č. 2.
- Iványi B., *A márkusfalvi Máriássy család levéltára 1243–1803*. I. In: *Különlenyomat a Közlemények Szepes vármegyé multjából*. Lőcse 1917.
- Javorský F., *Kronika písaná v zemi*. In: Žifčák F., *Kronika mesta Spišské Podhradie slovom a obrazom*. Doplnené druhé vydanie. Košice 2011.
- Králik L., *Stručný etymologický slovník slovenčiny*. Bratislava 2016.
- Polla B., *Stredoveká zaniknutá osada na Spiši (Zalužany)*. Bratislava 1962.
- Rábik V., *Spišský župan Bald(uin) (1290 – 1301) a spoločenské pomery na Spiši za vlády posledného Arpádovca*. In: *Studia aethnologica Slovaca mediaevalia*, V, 2006.
- Starck T., Wells John C., *Althhochdeutsches Glossenwörterbuch (einschließlich des von Taylor Starck begonnenen Glossenindexes)*. Heidelberg 1990.
- Šmilauer V., *Vodopis starého Slovenska*. Praha 1932.

- Šmilauer V., *Osídlení a národnosti Spiše*. In: *Bratislava*, IX, 1935.
- Števík M., *Z dejín osídlenia a verejnej správy stredovekého Spiša*. Stará Ľubovňa 2005.
- Števík M., *Najstaršie zachované portálne súpisy Spiša z prvej tretiny 16. storočia*. In: Števík M. (ed.): *K dejinám Podolínce a novovekého Spiša*. Stará Ľubovňa 2006.
- Števík M., *Stredoveká zaniknutá osada na Spiši (Zalužany)?* In: Števík M. (ed.): *K dejinám Podolínce a novovekého Spiša*. Stará Ľubovňa 2006.
- Števík M., *Pustnutie a zánik písomne doložených sídiel v stredoveku a začiatkom novoveku na hornom Spiši (povodie Popradu a Dunajca)*. In: Števík M. (ed.): *Spiš v 12. a 13. storočí*. Stará Ľubovňa 2011.
- Števík M., *K dejinám stredovekých farností na Spiši*. In: *Z minulosti Spiša*, XXIV, 2016.
- Števík M., *Stredoveké dejiny Hozelca (13. storočie-1526)*. In: Hudák M., Števík M. (zost.): *Hozelec*. Hozelec 2018.
- Vencko J., *Dejiny štiavnického opátstva na Spiši*. Ružomberok 1927.
- Wolf-Armin Frhr. v. Reitzenstein: *Lexikon Schwäbischer Ortsnamen*. Herkunft und Bedeutung. München 2013.
- <<https://www.de.wikipedia.org/wiki/Sulza>; https://pl.wikipedia.org/wiki/Bad_Sulza>
- <https://www.pl.wikipedia.org/wiki/Bad_Sulza>